

03/12/2025

«Ένα βήμα πριν τη βία»: Συζήτηση στο «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...» με τον Ιλίου Αθηναγόρα τον π. Αντώνιο Καλλιγέρη και τον Ηλία Λιαμή

/ [Ενορίες](#)

Η βία δεν είναι απλώς κοινωνικό πρόβλημα· είναι πρόβλημα σχέσης. Εκεί όπου υπάρχει υγιής σχέση, σεβασμός, αξία και επικοινωνία, η βία δεν έχει χώρο. Η Εκκλησία καλείται να είναι πυρήνας αυτής της σχέσης. Ένας τόπος όπου οι άνθρωποι ανακαλύπτουν την αξία τους, βλέπουν τον άλλον ως πρόσωπο και βρίσκουν στήριξη σε δύσκολες στιγμές.

• Του Σταμάτη Μιχαλακόπουλου / Ι. Ν. Ευαγγελιστριάς Πειραιώς

Εκδήλωση, στο πλαίσιο της σειράς «Ελεύθεροι διάλογοι», του προγράμματος «ΕΝΟΡΙΑ εν δράσει...» του Ιερού Ναού Ευαγγελιστριάς Πειραιώς, πραγματοποιήθηκε την Δευτέρα 1 Δεκεμβρίου στο Πνευματικό Κέντρο του Ναού.

Η συζήτηση είχε ως θέμα «Ένα βήμα πριν τη βία» (με αφορμή την κυκλοφορία του ομότιτλου βιβλίου από τις εκδόσεις “Αρχονταρίκι”), με έμφαση στην συμβολή του Χριστιανισμού στην πρόληψη της ενδοοικογενειακής βίας.

Με αφορμή την έκδοση του βιβλίου, συμμετείχαν ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ιλίου, Αχαρνών και Πετρούπολεως κ. Αθηναγόρας, ο Πρωτοπρεσβύτερος π. Αντώνιος Καλλιγέρης, Διευθυντής της Διεύθυνσης Ποιμαντικής Γάμου και Οικογένειας της Ι. Αρχιεπισκοπής Αθηνών, Εκπαιδευτικός και ο Ηλίας Λιαμής, Δρ. Θεολογίας - Μουσικολόγος - Συγγραφέας.

Η συζήτηση επικεντρώθηκε στο φαινόμενο της βίας και ειδικά της ενδοοικογενειακής βίας. Πρόκειται για μια βαθιά και ανθρώπινη συνομιλία που συνδυάζει εμπειρίες, θεολογικές σκέψεις, παρατηρήσεις από την κοινωνική πραγματικότητα, αλλά και πρακτικές προτάσεις για πρόληψη.

Οι συνομιλητές φώτισαν πτυχές που πολλές φορές περνούν απαρατήρητες, όπως η άγνοια, οι λανθασμένες παραδοχές που υπάρχουν στις σχέσεις, η σιωπή των παρατηρητών, οι ρίζες της βίαιης συμπεριφοράς και η ανάγκη τολμηρής πρόληψης από την Εκκλησία και την κοινωνία.

Ένα από τα πρώτα και πιο σημαντικά σημεία είναι ότι η βία δεν είναι μόνο τα χτυπήματα ή οι ακραίες μορφές κακοποίησης. Πολύ συχνά η βία ξεκινά από λεπτές συμπεριφορές, οι οποίες δεν αναγνωρίζονται ως βίαιες, ούτε από τον θύτη ούτε από το θύμα. Για παράδειγμα, η υπερβολική ζήλια παρουσιάζεται συχνά ως στοιχείο έρωτα. Όμως η ζήλια μπορεί να είναι το πρώτο βήμα σε μια σχέση ελέγχου και περιορισμού.

Αυτό φανερώνει ότι η κοινωνία μας συχνά δεν αναγνωρίζει την ψυχολογική και συναισθηματική βία. Κάποιοι θεωρούν φυσιολογικές, συμπεριφορές που στην πραγματικότητα είναι σημάδια χειρισμού, υποτίμησης ή έλλειψης σεβασμού.

Οι συνομιλητές επισήμαναν ότι πολύ συχνά η βία αναπτύσσεται επειδή λείπει η γνώση. Οι άνθρωποι δεν ξέρουν να ξεχωρίσουν τι είναι υγιές και τι όχι στη συμπεριφορά τους ή του άλλου. Πολλοί δεν έχουν συνείδηση ότι μια πράξη τους μπορεί να είναι μορφή βίας.

Η άγνοια όμως δεν αφορά μόνο τους νέους ή τις οικογένειες· αφορά και τον κλήρο. Πολλοί ιερείς δεν έχουν επαρκή εκπαίδευση στο να εντοπίζουν σημάδια βίας ή διστάζουν να παρέμβουν γιατί φοβούνται ότι θα θεωρηθεί επιβολή ή ότι «χωρίζουν ζευγάρια». Αυτό οδηγεί συχνά στην απραξία.

Τονίστηκε ότι η Εκκλησία παραδοσιακά καλείται όταν ένα πρόβλημα έχει ήδη εξελιχθεί πολύ: όταν ένας γάμος έχει φτάσει σε αδιέξοδο, όταν ένα παιδί έχει εκτροπή συμπεριφοράς, όταν η βία έχει ήδη γίνει κακοποίηση. Όμως, όπως τονίζουν οι συνομιλητές, δεν αρκεί να υπάρξει παρέμβαση «στις πρώτες βοήθειες». Χρειάζεται πρόληψη.

Η πρόληψη αρχίζει από τις σχέσεις: πώς δημιουργούνται, πώς εξελίσσονται, ποια πρότυπα δίνουμε στα παιδιά, πώς ερμηνεύουμε τη ζήλια, την επιβολή, τις εξαρτήσεις. Η Εκκλησία καλείται να δράσει πριν η βία πάρει μορφή.

Ένα κεντρικό σημείο της συζήτησης είναι η έννοια της αξίας του ανθρώπου.

Πολλές φορές η βία ξεκινά όταν ο άνθρωπος νιώθει ασήμαντος, όταν αισθάνεται ότι τον υποτιμούν ή δεν τον σέβονται. Η αυτοαπαξίωση μπορεί να γεννήσει επιθετικότητα και ανάγκη επιβολής.

Η θεολογική προσέγγιση δίνει έμφαση στο ότι κάθε άνθρωπος έχει έμφυτη, ανεκτίμητη αξία ως εικόνα Θεού. Αυτή η αντίληψη μπορεί να λειτουργήσει θεραπευτικά, καθώς υπενθυμίζει στον άνθρωπο τη βαθιά του σημασία και του δίνει δύναμη να αντισταθεί είτε στην άσκηση είτε στην αποδοχή της βίας.

Σε κάθε περιστατικό βίας υπάρχουν ο θύτης, το θύμα και οι θεατές. Οι θεατές είναι πολύ περισσότεροι από ό,τι νομίζουμε: γείτονες, συγγενείς, φίλοι, συμμαθητές, μέλη της ενορίας. Η σιωπή τους συχνά δίνει χώρο στη βία να συνεχιστεί. Για αυτό αναδεικνύεται η ανάγκη για «ποιμαντική των παρατηρητών». Δηλαδή, να μάθουν οι άνθρωποι πότε και πώς να μιλούν, πώς να υποστηρίζουν, πώς να αναγνωρίζουν ότι πίσω από έναν τοίχο μπορεί να κρύβεται ένα θύμα.

Δυστυχώς, πολλές φορές η παράδοση χρησιμοποιήθηκε λανθασμένα για να δικαιολογήσει τη σιωπή. Φράσεις όπως «κάνε υπομονή», «ο σταυρός σου» ή «μην χαλάσεις το σπίτι σου» οδήγησαν πολλά θύματα να μην μιλήσουν. Οι ομιλητές τονίζουν πως αυτές οι στάσεις δεν έχουν σχέση με το αληθινό πνεύμα της Εκκλησίας. Ο Θεός δεν θέλει τον άνθρωπο στη βία, ούτε στο φόβο, ούτε στην υποτίμηση. Η παράδοση πρέπει να ξαναδιαβαστεί μέσα από ένα βλέμμα αγάπης και προστασίας.

Στη συζήτηση αναφέρεται ότι τα περιστατικά βίας φαίνονται να αυξάνονται, αλλά στην πραγματικότητα αυξάνεται η αναφορά τους. Όπως τονίστηκε, ακόμη και σε χώρες όπως η Σουηδία τα περιστατικά που καταγράφονται είναι πολλά όχι επειδή υπάρχει περισσότερη βία, αλλά επειδή αποκαλύπτεται. Στην Ελλάδα επίσης η κοινωνία γίνεται πιο ευαίσθητοποιημένη. Περισσότεροι άνθρωποι μιλούν, ζητούν βοήθεια, καταγγέλλουν. Αυτό είναι πρόοδος, αλλά απαιτεί μηχανισμούς υποστήριξης.

Μια ηλικιακή ομάδα που συχνά μένει εκτός ποιμαντικής φροντίδας είναι οι νέοι 18-28 ετών. Παρότι σε αυτή την ηλικία δημιουργούνται οι πρώτες σοβαρές σχέσεις, οι πρώτες συγκατοικήσεις και πολλές φορές οι πρώτοι γάμοι, η Εκκλησία δεν έχει σταθερή επικοινωνία μαζί τους. Αυτή η έλλειψη παρουσίας αφήνει πολλά νέα ζευγάρια χωρίς καθοδήγηση, χωρίς στήριξη και χωρίς ενημέρωση για το τι είναι υγιής σχέση.

Κανένας θεσμός δεν μπορεί να αντιμετωπίσει μόνος του τη βία. Η Εκκλησία χρειάζεται ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς, νομικούς, εκπαιδευτικούς και

επαγγελματίες ψυχικής υγείας. Η βία είναι πολυεπίπεδη. Χρειάζεται δικτύωση, συνεργασία και κοινό βηματισμό. Αναφέρθηκε μάλιστα πως η Εκκλησία έχει ήδη προχωρήσει σε συνεργασίες και δράσεις, αλλά χρειάζεται ενίσχυση και συστηματοποίηση αυτού του έργου.

Στη συζήτηση προτάθηκαν πρακτικές μορφές πρόληψης όπως εκπαιδευτικά προγράμματα στα σχολεία, συναντήσεις γονέων, θεματικές ομάδες συζήτησης, οικογενειακές κατασκηνώσεις όπου οι άνθρωποι μοιράζονται εμπειρίες, συστηματική εκπαίδευση κληρικών και ομαδικές δράσεις σε ενορίες. Ο σκοπός αυτών των δράσεων είναι να χτιστεί εμπιστοσύνη. Χωρίς εμπιστοσύνη κανείς δεν ανοίγεται για να μιλήσει για τη βία που ζει.

Οι ομιλητές τόνισαν ξανά ότι χρειάζεται ένα εγχειρίδιο πρόληψης: ένα πρακτικό, ξεκάθαρο, θεολογικά και ψυχολογικά τεκμηριωμένο κείμενο που θα εξηγεί στους ιερείς και στους λαϊκούς συνεργάτες πώς αναγνωρίζεται η βία, πώς γίνεται η προσέγγιση ενός ζευγαριού, πώς στήνεται μια ομάδα συζήτησης, πώς μπορεί να δοθεί στήριξη, πώς γίνεται η παραπομπή σε ειδικούς. Μια τέτοια εργασία θα προσφέρει σταθερό έδαφος για δράση.

Στο τέλος της συζήτησης, κατατέθηκε ένας βαθύτερος προβληματισμός: η βία δεν είναι απλώς κοινωνικό πρόβλημα· είναι πρόβλημα σχέσης. Εκεί όπου υπάρχει υγιής σχέση, σεβασμός, αξία και επικοινωνία, η βία δεν έχει χώρο. Η Εκκλησία καλείται να είναι πυρήνας αυτής της σχέσης. Ένας τόπος όπου οι άνθρωποι ανακαλύπτουν την αξία τους, βλέπουν τον άλλον ως πρόσωπο και βρίσκουν στήριξη σε δύσκολες στιγμές. Οι συνομιλητές τόνισαν ότι η Εκκλησία πρέπει να είναι πάντοτε στο πλευρό του ανθρώπου - θύτη ή θύματος - ώστε να βρεθεί η αλήθεια, η θεραπεία και η αποκατάσταση.

